

อวิชา

หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี

การปฏิบัติก็เหมือนกับที่เค้าทำสวนทำของภายนอก คือ
ธรรมดาเค้าปลูกพืชผลต่างๆ สมมุติว่าปลูกน้ำเต้าก็ดีผักแพงก็ดี
สมมุติว่าผักทอง เค้าเอาเมล็ดเอามาปลูกลงขี้ดิน มันก็ขึ้นที่แรก
มันก็แตกออกไปนิดเดียว แตกแยกออกไปแล้วมันก็เป็นใบ เป็น
ต้นเป็นลำต่อไป ต่อไปก็เป็นเครือๆ ยืดยาวไปทั่วหมด คลุมหมด
เลย นานนักเข้ามันก็เป็นที่ลูกเป็นผล ไข่เมล็ดมันก็เกิดขึ้นมาในผล
อันนั้น มันแก่มาแล้วเค้าก็เอาเมล็ดนั้นเก็บไว้ เค้าไปปลูกอีก เอา
เมล็ดนี้ไปปลูกอีก มันก็แยกออกมาแตกออกมา มีใบแล้วก็มี
เครือ เป็นต้นเป็นเครือไป จนกระทั่งเป็นลูกเป็นผล แก่มากก็ เม็ด
มันแก่มาแล้ว ถือว่าคนไม่กินมันก็เปื่อยเน่าไปเอง อันใดเนื้อหนัง
ของลูกของผลก็เลยเน่าผุพังไปเอง แต่เมล็ดมันยังเหลืออยู่ อันนี้
อุปมาเปรียบเทียบ

เราผู้ปฏิบัติกรรมฐานก็ทำนองเดียวกันอันนั้น อย่างนี้เราแก่
แล้ว แต่มันไม่ทันเป็นเม็ดเป็นผล เม็ดมันยังไม่ทันมี ผลยังไม่ทัน

เกิดก่อน คือว่าเกิดขึ้นมาแล้วมันเกิดจากเม็ด จากเม็ด เล็กๆน้อยๆเกิดมาก็เป็นแตกแยกออกเบื่องต้น ความโกรธ ความ โโลภ ความหลง ความรัก ความชัง ทิฐิमानะมันก็ไม่มี ก็ เหมือนกับฟักทองนั่นนะ เกิดมาที่แรกไม่เห็นหอรอก ลูกก็ไม่มี ผล ก็ไม่มี เม็ดมันก็ไม่เกิด จนกระทั่งมันเติบโตขึ้นมา มันแก่มาเนี่ย เม็ดไม่ทราบมาจากไหน ผลมันเกิดมาจากไหนก็ไม่ทราบ มัน เป็นผลขึ้นมาก็เป็นเมล็ด เอาเมล็ดนั้นก็เอาไปเพาะอีกต่อไป เหมือนกับกิเลสของคน

แต่ก่อนมาก็ไม่ทราบว่ามันเกิดมาจากไหน กิเลสนั้น มันฝัง อยู่ไหนก็ไม่รู้ตัว จนกระทั่งเติบโตขึ้นมา ความรัก ความชัง ความ เกลียด ความโกรธ และความอาลัยอาวรณ์มากขึ้นทุกทีๆ จนกระทั่งคลุมหมดไปทั้งไร่ เครือมันยืดยาวครบหมดเลย คนผู้ ที่หลงมัวเมา ไม่เข้าใจถึงหลักของธรรมะ เป็นคั่นคว่าหาธรรมะ เลยหลงตามเครือที่มันคลุมปกหมดทั้งวัดและทั้งกุฏิ ในทั้งไร่ นั้นเอง หาไปที่ใดก็ไม่ถึงที่สุด ยืดยาวไปตลอดเวลา

ผู้มีปัญญาสาวหาต้นมัน ต้นมันอยู่ตรงไหน สาวเข้าไปๆ เลย
ไปพบต้นมันนิดเดียว อันนิดเดียวเท่านั้น ไม่กว้างขวางอะไร
หรือก เมื่อจะถอนก็ถอนราก ถอนเหง้ามันขึ้นมา เมื่อถอนออกไป
นั้น เอากินผลมันซะก่อน กินลูกมันซะก่อน จนกระทั่งอิมหัน
สำราญเพียงพอแก่ความต้องการ เวลาจะถอนทิ้ง ถอนรากหละ
หมดเลย ไม่ต้องไปตัดให้มันงอกขึ้นมาอีก เลยไม่ตาย ตายไม่
เป็น

กิเลสของคนเราก็ก็นั่นเหมือนกัน เหตุนั้นก็อธิบายให้ฟังว่าต้น
ตอของมัน ของกิเลสคือใจอย่างที่อธิบายให้ฟัง ใจคือความ
กลางๆ วางเฉยๆ ตั้งเป็นกลางวางเฉยๆว่าอย่างนั้น ให้เห็น
ตัวกลางเสียก่อน ตัวกลางนั้นแหละเป็นบ่อเกิดของสิ่งทั้งปวง
หมด ถ้าเราวางเป็นกลางลงไปแล้ว มันคิด มันนึก มันส่ง มันส่าย
อันนั้นไม่ใช่ใจ มันเป็นกิเลส พุดง่ายๆว่ากิเลส ถ้าพุดตามนั้น
เรียกว่า จิต มันคิด มันนึก มันส่ง มันส่ายอะไรต่างๆ มันปรุง มัน
แต่งสัญญาอารมณ์ มันเกิดขึ้นมาเป็นเรื่องของกิเลส ถ้าหากจับ
ต้นตอมันได้ คือความเป็นกลางเสร็จแล้ว สิ่งทั้งหลายนั้นเกิดมา

เกิดจากตัวกลางนั้นนะ ที่มันยืดยาวกว้างขวางออกไปก็เกิดจาก
ตัวกลางตัวเดียวนั้น ที่มันเกิดมา ไม่เกิดมาจากไหนหรือก ถ้า
หากเข้าถึงกลางแล้วหมดเรื่อง

ที่มันไม่ถึงตัวกลางซักทีอะสิ หาแต่แต่ยอดกันอยู่ มันงอก
ขึ้นมาเรื่อย ไม่เข้าถึงตัวกลางซักที มันเข้าถึงตัวกลางแล้วนะ
กิเลสทั้งหลายเห็นหมด มันออกมาจากนี้ทั้งนั้นนะ ไม่ออกมา
จากที่อื่นหรือก ความโลภ ความโกรธ ความหลง ดังกล่าว
สารพัดทุกอย่าง ทิฐิมานะ อาสวะทั้งหลาย ความรัก ความชังก็
เหมือนกัน มันเกิดจากตัวกลางเท่านั้น มันไม่มีบิดามารดา ไม่มี
ญาติพี่น้องหรือก กิเลสอันนั้นไม่มี อย่างมันโกรธให้เขา ตีตีระชะ
เขาเนี่ย ไม่มีใครมาช่วยมันหรือก มันโกรธขึ้นมา ก็โกรธไปฆ่าไป
แกงเขาเท่านั้นเอง ความโกรธนั้นเราไปรักไปชังเค้าก็ดี รักก็
ความโกรธนั้นแหละ ชังก็ความโกรธนั้นแหละ รักก็ความพอใจ
ความยินดีนั้นแหละ ชังก็ความไม่พอใจ ความไม่ยินดี แต่ว่าใคร
เป็นญาติเป็นพี่น้อง เค้าไม่มี

ถ้าจะว่ามีก็มีหรือ ความโกรธเกิดจากความดำริผิด นั้น
เรียกว่าต้นตอของมัน จะเรียกบิดามารดาก็ได้ ความโกรธเกิด
จากความไม่พอใจ ฉะนั้นจะเรียกบิดามารดาที่ถูกต้อง ความโกรธ
เกิดขึ้นมา ความไม่พอใจเกิดขึ้นมา ประหัตถ์ประหารฆ่าฟันคน
อื่นก็ได้ ความโกรธ ไม่มีพื้มีน่องอย่างที่อธิบายให้ฟัง ใครเป็นพื้
ใครเป็นน่องก็ไม่ทราบ มันเกิดมาจากไหนก็ไม่ทราบ ที่ท่าน
เรียกว่าอวิชชาหนะ อะไรเป็นต้นเหตุ อวิชชา ไม่มีต้นมีปลาย คือ
ความไม่รู้จักต้นจักปลายของอวิชชานั้นเอง มันโกรธขึ้นมาแล้ว
เวลามันหายมันไปไหน มันก็ไม่มีที่อยู่อีกอ้อ ถ้าหากไม่มีที่อยู่
ความโกรธมันหายไปแล้ว มันไปอยู่ตรงไหน เป็นบ้านเป็นเรือน
อยู่ มีพื้มีน่องอยู่ อ้อย ไม่มีที่อยู่หรือก เต็มหมด

ความรักก็เหมือนกัน เวลามันเกิด มันเกิดมาจากไหน เกิด
มาจากความพอใจ ความยินดี ความพอใจ ก็เกิดความรักขึ้นมา
แต่เวลามันหายไปไหน ไม่ทราบ ไปอยู่ไหน ถ้าหากมีที่อยู่แล้ว มี
บ้านมีเรือนอยู่ คนเราอยู่ไม่ได้หรือก ความรักกับความชังนี้เต็ม

หมดในโลกอันนี้ แต่ความรักและความชัง ความเกลียด ความ
โกรธ หายไป เจียบไป เวลามันเกิด มันเกิดขึ้นมาเอง

ท่านจึงให้รู้เท่า รู้เรื่องสิ่งทั้งหลายเหล่านี้ ผู้ที่มีปัญญา
พิจารณาถึงต้นตอก็คือความเป็นกลาง มันออกมาจากกลางอัน
นั้น นั่นนะต้นตอ มูลเหตุของความเกิด ออกมาจากกลางนั้น
ความเป็นกลางแต่ก่อนเวลาโกรธปู้บขึ้นมา มันเอนเอียงไปแล้ว
เวลามันรัก มันเอนเอียงไปแล้ว ความรักกับความโกรธมันอยู่คู่
กัน ด้วยใจเป็นกลาง ถ้าหากมันโกรธ มันเกิดความชังขึ้นมา มัน
รัก มันเกิดความรัก เกิดมาจากความชอบใจ เกิดมาจากตรง
นั้นนะ ความเป็นกลางนะ

นี่ที่เกิดของมันอยู่ตรงนั้น แต่ไม่มีบิดามารดา ไม่มีญาติมีที่
น้องของมันหรือ มันเกิดมาจากไหนก็ไม่ทราบ จึงว่าไม่มีต้นมี
ตอ ไม่มีต้นมีปลาย ผู้ที่มีปัญญาทั้งหลาย รู้เท่าเรื่องของความ
โกรธ ของความไม่พอใจ ความรักกับความพอใจ ความที่ไปยึด
เลยเป็นเรื่องใหญ่โตรโหฐาน ขยายกว้างขวางออกไป ถ้าไม่ไป
ยึดไปถือมัน อันนั้นก็หายไป นั่นเรียกว่าที่สุดของความยึดความ

ถือ ถ้าไม่ยึดไม่ถือก็หมดเพียงแค่นั้น เลยเป็นลมไปแล้วไป เลย
ไม่อยู่ในตัวของเรา หายไปไหนก็ไม่ทราบ

มาคิดว่า เราโกรธจัดๆ เคยมีมัย ต้องมีทุกคน เวลานี้ไปอยู่
ไหนนะ ความรัก ความชอบใจต่างๆ แต่ก่อนก่อนนะมีมัยแต่ก่อน
บอกว่ามี แต่เวลานี้ไปอยู่ไหน มันเกิดขึ้นมากก็หายไปเอง มันเกิด
ขึ้นมากก็ดับไปเอง ฉะนั้นท่านจึงเรียกว่า เกิดขึ้นดับไป เกิดขึ้นดับ
ไป ให้อู้เท่าเรื่องทั้งหลายเหล่านี้ ว่าสิ่งทั้งหลายเกิดขึ้นมาต้องดับ
ไป จึงไม่เป็นเหตุให้ยึดให้ถือ

นั่นแหละผู้มีปัญญาทั้งหลาย พิจารณาถึงเหตุถึงผล ถึง
ความยึดความถือ เหตุที่มันเกิดขึ้น เหตุที่มันจะดับไป ให้
พิจารณาอย่างนี้ เรียกว่าพิจารณาธรรมะเป็น ที่เป็นบัณฑิต
ทั้งหลาย ท่านสอนอย่างนั้น ผู้ที่เป็นบัณฑิตทั้งหลายต้องรู้เหตุรู้
ผลอย่างนั้น มีทางที่จะดับเป็น ใครไม่รู้เหตุรู้ผล ดับไม่เป็น อะไร
เกิดขึ้นมาก็ยึดถือ อันนั้นเรียกว่าไม่รู้จักพิจารณาทั้งเหตุทั้งผล
เวลามันดับ ดับไปจากไหนหละ ก็ดับไปจากใจนั่นแหละ
ตัวกลางๆ มันดับก็ดับจากใจ ดับที่ใจ ที่กลางนั้นนะ มันเกิดก็

เกิดที่ใจตรงกลางๆ มันปรากฏขึ้นมากก็ดับไป ปรากฏขึ้นมากก็ดับไป ไม่มีอะไรเป็นสาระ

ท่านจึงให้มีสติทุกเมื่อ คือเห็นความเกิดขึ้นแล้วก็ดับไป ถ้ามีสติควบคุมมันก็ดับอีก ถ้าไม่มีสติรู้เท่ารู้เรื่อง มันก็ปรั่งแตงไป สติ ความรู้ สติรู้สึกตัวอยู่ตลอดเวลา ในขณะที่รู้สึก ก็สัมปะชัญญะรู้ตัว สติความระลึกได้ สัมปะชัญญะรู้ตัว รู้ตัวคือมีปัญญา สติระลึกได้ สัมปะชัญญะรู้ตัว รู้ตัวปัญญานั้นนะ อยากจะหาแต่ปัญญา มีปัญญาแล้วก็มารู้ตัว ระลึกได้ในที่ใด รู้ตัวในขณะนั้น ในขณะที่ระลึกได้นั้น ว่าเวลานี้เราโกรธ เวลานี้เราโกรธก็รู้ตัวว่าโกรธ มันหายไปแล้วโกรธนะ เรียกว่ามีปัญญา มันจึงหายไป ถ้ามันไม่มีปัญญา เพียงแต่โกรธก็ยึดแต่ความโกรธ เลยไม่รู้ตัว เลยไม่มีปัญญา ยิ่งโกรธใหญ่ ถ้ารู้ตัวแล้วหายทันที จึงให้มีสตินะ เป็นเครื่องอยู่ ใครจะปฏิบัติฝึกหัดที่ไหนก็เอาเถอะ นอกจากสติ สัมปะชัญญะแล้วไม่มีอะไรหรอก นอกเหนือจากนี้ไม่มีอะไรเลย การปฏิบัติธรรมต้องเป็นอย่างนี้

ท่านให้มีสติทุกเมื่อ ให้มีสติอยู่เสมอ ขาดสติเท่านั้นเปลอ
เวลาใด ความหลงมัวเมาเกิดขึ้นมา หลงคือไปรู้ตัวนั่นเอง คือมี
ปัญญานั่นเอง สัมปะชัญญะรู้ตัวนะ หายหมด ของอะไร ไม่มี
หรรอก ให้พิจารณาอย่างทีอธิบายให้ฟัง ทุกคนนะพากันเคย
เป็นชาวสวนชาวนามาแล้ว เคยปลูกผักปลูกแพงมาแล้วหละ
เปรียบเหมือนกับปลูกต้นผักทองนั้นนะ ทีแรกมันออกนิตเดียว
ตอนมันแพร่หลายไป เราจะไปยึดถือให้มันแพร่หลายไปนั้น เรา
ต้องเข้าถึงตัวใจกลางนั้น ตัวต้นนะ ใจที่มันเกิดเม็ดน้อยๆ มัน
แพร่หลายไปแล้ว มันก็รวมไปอีกเข้าไปสู่เม็ดทั้งหมด ครั้นเอา
เม็ดไปปลูกมันก็แพร่ออกไปอีก สาขากว้างขวางออกไป เมื่อ
เติบโตขึ้นมาแก่ขึ้นมา มันก็รวมไปอยู่ในเม็ดนั้นอีก เม็ดนั้นนะ
เป็นที่รวมของพืชพันธุ์ มนุษย์เราชาวโลกทั้งปวงหมด มันเกิด
จากเม็ดอันเดียวเหมือนกันนั้นนะ คือเกิดจากใจ ที่มันจะ
แพร่หลายออกไปก็เกิดจากใจ ที่มันจะดับก็ดับตรงใจ ให้อุปมา
เปรียบเทียบอย่างนั้น เอาละอธิบายแล้ว

ที่มา: <https://youtu.be/w1SJc-BWY>